

KONTRAKTTEORI OG DEMOKRATI – EN KRITIKK AV RAWLS' KONTRAKTTEORETISKE DEMOKRATI BASERT PÅ EN LESNING AV HOBBS

Anders Fjeld

Hva handler masteroppgaven din om?

Oppgaven er å forstå som en utforskning av kontraktteoriens begreplige grenser, med særlig vekt på forutsetningene for å utvikle demokratiet som begrep innenfor disse grensene. Selv om det er opplagt at den mye omdiskuterte, samtidige filosofen John Rawls er en kontraktteoretisk tenker, så er det heller uavklart og løst hvordan han mer nøyaktig skriver seg inn i denne tradisjonen. Dette er især presserende når det kommer til Thomas Hobbes – hvis *Leviathan* gjerne regnes som startpunktet for den moderne kontraktteorien. Jeg griper fatt i det jeg mener er problemet med Rawls' lesning av Hobbes, et problem typisk for Hobbesfortolkninger generelt: mangelen på refleksjon over betydningen av den problematiske overgangen fra natur- til samfunnstilstanden (hvordan skulle en enighet om å innstifte en samfunnstilstand i form av en gjensidig, sosial pakt kunne finne sted i en naturtilstand der alle er fiender?). Ved å dykke ned i *Leviathan* med et fokus på denne overgangen, oppdager og utforsker jeg en tredje dimensjon i den hobbesianske ontologi: et tredje politisk rom mellom natur- og samfunnstilstanden der et politisk ideal gjør seg universelt gjeldende for alle aktører på et vis som tillater utarbeidingen og innstiftelsen av en kollektivt bindende samfunnskontrakt. Med utgangspunkt i disse tre, distinkte politiske rommene utvikler jeg så en generisk modell for kontraktteorien som jeg tester ut på John Locke og Jean-Jacques Rousseau.

Med denne modellen vurderer jeg hvordan Rawls mer nøyaktig skriver seg inn i den kontraktteoretiske tradisjonen, og avgrensar og definerer derved hans begrep om demokratiet. Imidlertid forekommer et mer radikalt begrep om demokratiet i den kontraktteoretiske tradisjonen, hvilket jeg sporer i Hobbes, Locke og Rousseau. Sistnevnte demokrati er uforenlig med det kontraktteoretiske rammeverket, men det har likefullt en grunnleggende rolle for samfunnskontraktens innstiftelse og spiller således en essensiell rolle i dypet av den kontraktteoretiske begrepsstrukturen. Jeg setter så disse to begrepene om demokratiet opp mot hverandre for å forsøke å vise de begreplige og politiske begrensningene ved kontraktteorien.

Hva argumenterer du for/mot i oppgaven?

Jeg argumenterer for at den kontraktteoretiske tradisjonen er preget av en intern spenning knyttet til begrepet om demokrati. Dette har å gjøre med hvordan samfunnskontrakten kun kan utarbeides og innstiftes forutsatt at det radikale demokrati viser seg å være umulig for menneskenes politiske organisering. Å utvikle begrepet om det radikale demokrati – snarere enn å undertrykke det – mener jeg vil måtte bryte med tre fundamentale ideer i kontraktteoriens politiske motiv: a) at fellesskap nødvendigvis tenkes utifra en idé om enhet og samling, b) at politikken skal beskytte mot en definert og spesifikk trussel (naturtilstanden for Hobbes; enkel pluralisme for Rawls), og c) at den politisk-filosofiske oppgave er å avslutte politikken gjennom å sedimentere et universelt og ideelt politisk prinsipp. [resten av mesterbrevet kan leses online på www.filosofisksupplement.no]

